

Stanovisko k službám založeným na osobitných platobných prostriedkoch

Stanovisko útvaru dohľadu nad finančným trhom, úseku dohľadu a ochrany finančného spotrebiteľa, odboru finančných technológií a inovácií Národnej banky Slovenska z 16.9.2024 k službám založeným na osobitných platobných prostriedkoch

Národná banka Slovenska, útvar dohľadu nad finančným trhom, úsek dohľadu a ochrany finančného spotrebiteľa, odbor finančných technológií a inovácií (ďalej len „NBS“) na základe ustanovenia § 1 ods. 3 písm. a) bodu 3 zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dohľade“) vydáva toto stanovisko k zabezpečeniu jednotného postupu pri plnení povinností vyplývajúcich z ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o platobných službách“).

Článok I.

Predmet úpravy

1. Týmto stanoviskom NBS informuje o spôsobe posudzovania obchodných modelov založených na vydávaní osobitných platobných prostriedkov, na ktoré sa vzťahujú výnimky z pôsobnosti zákona o platobných službách podľa ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) za účelom zabezpečenia splnenia všetkých podmienok vyňatia z pôsobnosti zákona o platobných službách tak, aby nedochádzalo k neoprávnenému poskytovaniu platobných služieb. Toto stanovisko sa vzťahuje na všetkých vydavateľov osobitných platobných prostriedkov, ktorí poskytujú tieto služby na území Slovenskej republiky.

Článok II.

Cieľ

2. Cieľom stanoviska je poskytnúť usmernenie vydavateľom osobitných platobných prostriedkov k splneniu podmienok a zásad pri posudzovaní vyňatia z pôsobnosti zákona o platobných službách podľa § 1 ods. 3 písm. k) s prihliadnutím na národné špecifiká súvisiacej právnej úpravy a zabezpečiť tak súlad postupov ich uplatňovania jednotlivými vydavateľmi osobitných platobných prostriedkov s právnymi predpismi Slovenskej republiky a súvisiacou európskou legislatívou. Cieľom stanoviska nie je riešiť všetky situácie a obchodné modely, ktoré by v súvislosti s vydávaním osobitných platobných prostriedkov mohli vzniknúť.

Článok III.

Právny rámec

3. NBS aplikuje v rámci posudzovania obchodných modelov založených na vydávaní osobitných platobných prostriedkov právne predpisy:

- Zákon o platobných službách, kľúčové ustanovenia: § 1 ods. 3 písm. k), § 78 ods. 9, § 86 ods. 18, § 100;
- Zákon o dohľade nad finančným trhom, kľúčové ustanovenia: § 1 ods. 2, § 1 ods. 3 bod 3;

- Zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska, kľúčové ustanovenia: § 34a ods. 1 a ods. 2.

NBS sa tiež pridrižiava Usmernení k vyňatiu obmedzenej siete podľa druhej smernice o platobných službách z 24. februára 2022 (ďalej len „EBA/GL/2022/02“).

4. Definícia vyňatia z pôsobnosti zákona o platobných službách podľa ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) zákona o platobných službách: *tento zákon sa nevzťahuje na služby založené na osobitných platobných prostriedkoch alebo obdobných technických prostriedkoch uchovávajúcich majetkovú hodnotu elektronicke, ktoré sa môžu používať len obmedzene alebo len na osobitný účel a ktoré spĺňajú jednu z týchto podmienok:*

1. *môžu sa používať na nákup tovaru alebo služieb len v priestoroch limitovaného poskytovateľa podľa § 97a alebo v rámci obmedzenej siete poskytovateľa tovaru alebo služby na základe priamej obchodnej dohody s limitovaným poskytovateľom podľa § 97a,*
2. *môžu sa používať na nákup obmedzeného sortimentu tovaru alebo služieb a vydávajú sa limitovaným poskytovateľom podľa § 97a alebo*
3. *sú platné len na území Slovenskej republiky, vydávané na žiadosť miestneho orgánu štátnej správy, obce, vyššieho územného celku alebo obdobného orgánu na osobitné sociálne účely alebo daňové účely na nákup určeného tovaru alebo určených služieb od poskytovateľa tohto tovaru alebo služieb na základe obchodnej dohody uzatvorenej s poskytovateľom platobných služieb alebo vydavateľom platobných prostriedkov alebo obdobných technických prostriedkov uchovávajúcich majetkovú hodnotu elektronicke*

(ďalej ako „vyňatie z pôsobnosti zákona“ alebo „vydavateľa osobitných platobných prostriedkov“).¹

Článok IV.

Osobitné platobné prostriedky podľa bodu 1

5. Osobitnými platobnými prostriedkami podľa ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) bod 1 zákona o platobných službách sú **spravidla** prostriedky určené **na nákup tovaru alebo služieb len v priestoroch alebo v obmedzenej sieti limitovaného poskytovateľa** vystupujúce pod spoločnou obchodnou značkou, pričom najčastejšie sa jedná o prostriedky použiteľné v maloobchode alebo v maloobchodnom reťazci, v nákupnom centre, retail parku, internetovom obchode alebo v územne obmedzenej sieti prevádzok. Osobitný platobný prostriedok je možné použiť výlučne vo vopred určených priestoroch limitovaného poskytovateľa alebo v rámci veľmi úzko vymedzenej

¹ Limitovaným poskytovateľom sa rozumie poskytovateľ služby podľa § 1 ods. 3 písm. k) **bod 1 a 2** zákona o platobných službách. Formuláre pre vydavateľov osobitných platobných prostriedkov sú dostupné na webovom sídle NBS: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/platobne-sluzby-a-elektronicke-peniaze1/formulare1/>.

siete poskytovateľa tovarov a služieb (dodávateľa), ktorý má priamo s limitovaným poskytovateľom uzatvorenú zmluvu o prijímaní osobitných platobných prostriedkov. Limitovaný poskytovateľ musí uplatňovať relevantné zmluvné a technické obmedzenia takto určenej obmedzenej siete. Obmedzené použitie osobitného platobného prostriedku podľa bodu 1 by sa v súlade s ustanovením bodu 2.7 EBA/GL/2022/02 malo vždy posudzovať **reštriktívne**.

Článok V.

Osobitné platobné prostriedky podľa bodu 2

6. Osobitnými platobnými prostriedkami podľa ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) bod 2 zákona o platobných službách sú **spravidla** také prostriedky, ktoré sú **určené na nákup obmedzeného sortimentu tovaru alebo služieb** za predpokladu, že **existuje funkčné prepojenie medzi tovarmi a službami**, ktoré možno takýmto prostriedkom zakúpiť. Ide najmä o dopravné karty, palivové karty, parkovacie karty a pod. Obmedzená sieť je v tomto prípade vymedzená sortimentom tovarov alebo služieb, ktoré je možné nakúpiť prostredníctvom osobitného platobného prostriedku vydaného limitovaným poskytovateľom tak, že rozsah tovaru alebo služieb je reálne obmedzený počtom funkčne prepojených tovarov alebo služieb. Funkčné prepojenie sa predpokladá v prípade, ak tovar alebo služba spolu súvisia alebo sa dopĺňajú. Nevyhnutnou náležitosťou využitia tohto osobitného platobného prostriedku je existencia zmluvy a relevantné technické obmedzenia rozsahu tovarov alebo služieb, na základe ktorých bude táto obmedzená sieť tovarov a služieb **jednoznačne určená** tak, aby sa osobitný platobný prostriedok vydaný v tejto sieti **nemohol zameniť za všeobecne použiteľný platobný prostriedok**. Obmedzené použitie osobitného platobného prostriedku podľa bodu 2 by sa v súlade s ustanovením bodu 4.5 EBA/GL/2022/02 malo vždy posudzovať **reštriktívne**.

Článok VI.

Osobitné platobné prostriedky podľa bodu 3

7. Osobitnými platobnými prostriedkami podľa ustanovenia § 1 ods. 3 písm. k) bod 3 zákona o platobných službách sú **spravidla** také osobitné platobné prostriedky, ktoré sú:

- využiteľné výlučne na území Slovenskej republiky,
- vydané na žiadosť podniku alebo miestneho orgánu štátnej správy alebo obdobného orgánu, a zároveň
- určené na **osobitné sociálne alebo daňové účely**, pričom sú
- určené na nákup **konkrétne určeného tovaru alebo služieb**.

V podmienkach Slovenskej republiky ide najmä o zabezpečenie plnenia zákonných povinností zamestnávateľov voči svojim zamestnancom, ako je napr. stravovanie, rekreácia, plnenia zo sociálneho fondu a plnenia, na ktoré je možné uplatniť daňové zvýhodnenia. Z dôvodu národných špecifik jednotlivých členských štátov Európskej Únie je spôsob posudzovania **osobitných sociálnych alebo daňových účelov** ponechaný na národnej úprave členských štátov.²

V rámci posúdenia osobitných platobných prostriedkov vydávaných na sociálne alebo daňové účely je v podmienkach Slovenskej republiky nevyhnutné zohľadniť aj ďalšie právne predpisy, a to najmä:

- zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, ako aj právne predpisy vzťahujúce sa na štátnu službu, výkon prác vo verejnom záujme a sociálnu politiku, vo vzťahu k posúdeniu osobitného platobného prostriedku určeného na osobitný sociálny alebo daňový účel v podobe stravovania, rekreácie alebo vzdelávania zamestnancov podľa ustanovení § 152 až 155 citovaného zákona,
- zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu vo vzťahu k posúdeniu osobitného sociálneho a daňového účelu rekreačného poukazu podľa ustanovenia § 27a ods. 2 a 3 citovaného zákona,
- zákon č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov vo vzťahu k posúdeniu osobitného platobného prostriedku na osobitné sociálne účely v súvislosti s rozsahom použitia sociálneho fondu explicitne upraveného v kolektívnej zmluve alebo vo vnútornom predpise zamestnávateľa podľa ustanovenia § 7 ods. 1 v spojení s § 7 ods. 4 citovaného zákona,
- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov vo vzťahu k posúdeniu osobitného platobného prostriedku na osobitné sociálne alebo daňové účely, napr. v podobe oslobodenia od dane a uplatňovania daňových výdavkov.

NBS berie do úvahy aj Metodické usmernenie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky 14/DZPaU/2022/MU – k aplikácii § 5 ods. 7 písm. o) zákona o dani z príjmov zo dňa 20.5.2022, vo vzťahu k uplatňovaniu oslobodenia od dane z príjmov, resp. daňových výdavkov v spojitosti s kolektívnou zmluvou alebo vnútornými predpismi zamestnávateľa.

8. Nevyhnutným predpokladom vydávania osobitných platobných prostriedkov podľa § 1 ods. 3 písm. k) bod 3 zákona o platobných službách je zmluva medzi vydavateľom a poskytovateľom takýchto tovarov o služieb o prijímaní osobitných platobných prostriedkov, pričom pri vydávaní by sa mali uplatniť relevantné zmluvné a technické obmedzenia na určenie **konkrétneho tovaru alebo služby od konkrétneho dodávateľa** tohto tovaru alebo služby a zároveň **konkrétne sociálne alebo daňové účely** tak, aby osobitný platobný prostriedok mohol byť použiteľný iba na území Slovenskej republiky.

² čl. 3 a 4 v spojení s čl. 151 Zmluvy o fungovaní EÚ.

Článok VII.

Zásady posudzovania osobitných platobných prostriedkov

9. NBS bude pri posudzovaní aplikácie výnimky podľa § 1 ods. 3 písm. k) zákona o platobných službách uplatňovať reštriktívny prístup³, a to v súlade so **všeobecne akceptovanou zásadou**, podľa ktorej sa všetky negatívne vymedzenia vyňatia z pôsobnosti smerníc Európskej Únie majú uplatňovať reštriktívnym spôsobom⁴.

10. NBS v súlade s bodom 1.4 a 1.5 EBA/GL/2022/02 posudzuje, či všetci vydavatelia osobitných platobných prostriedkov uplatňujú také **technické a zmluvné obmedzenia**, aby nimi vydávaný osobitný platobný prostriedok spĺňal podmienky vyňatia z pôsobnosti zákona o platobných službách. **Výlučne zmluvné obmedzenia dohodnuté medzi vydavateľom a dodávateľom sú nepostačujúce**. NBS má za to, že **je nevyhnutné**, aby vydavatelia osobitných platobných prostriedkov mali nastavené **technické obmedzenia** spôsobom, aby neumožňovali rozširovať rozsah obmedzenej siete určenej podľa bodov 1 a 2 § 1 ods. 3 písm. k) zákona o platobných službách, a tiež aby neumožňovali rozširovanie rozsahu konkrétne určeného tovaru alebo služby, alebo rozsahu sociálnych alebo daňových účelov a zároveň aby reflektovali geografické obmedzenie územím Slovenskej republiky podľa bodu 3 § 1 ods. 3 písm. k) zákona o platobných službách.

11. Vyňatia z pôsobnosti zákona o platobných službách vo vzťahu k jednému osobitnému platobnému prostriedku je potrebné vzájomne odlišovať a **nie je možné ich vzájomne účelovo kombinovať** (napr. nákupná karta uplatniteľná v určenej maloobchodnej sieti musí disponovať funkcionalitou, ktorá znemožňuje jej použitie ako osobitného platobného prostriedku v maloobchodnej sieti inej obchodnej značky).

12. Na účely posudzovania, či sa jedná o osobitný platobný prostriedok, na ktorý sa uplatňuje vyňatie z pôsobnosti zákona o platobných službách nie je relevantné, či zmluvné dojednania obsahujú alebo neobsahujú spätnú výmenu finančných prostriedkov nachádzajúcich sa na platobnom prostriedku zo strany držiteľov.

³ Reštriktívny výklad zákona znamená prísne alebo úzke interpretovanie právnych noriem, kde je dôraz kladený na presné dodržiavanie znenie zákona bez rozširovania jeho významu nad rámec jasne uvedeného textu. Pri reštriktívnom výklade sa interpretujú právne predpisy striktné v súlade s ich doslovným znením a účelom. Reštriktívny výklad zákona pomáha zabezpečiť, aby aplikácia právnych predpisov bola konzistentná a predvídateľná, čím sa minimalizuje riziko svojvoľného alebo neprimeraného rozšírenia právnej normy nad rámec toho, čo zákonodarca zamýšľal.

⁴ Vec C-5/08 Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening, bod 56: „(...) podľa ustálenej judikatúry musia ustanovenia smernice odchyľujúce sa od všeobecnej zásady zavedené touto smernicou podliehať striktnému výkladu (viď taktiež rozsudky zo dňa 29. apríla 2004, Kapper, C-476/01, Recueil, s. I-5205, bod 72, a zo dňa 26. októbra 2006, Komisia v. Španielsko, C-36/05, Sb. rozh. s. I-10313, bod 31)“ alebo rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 18. augusta 2020 sp. zn. 10 As 115/2020, resp. nález Ústavného súdu zo dňa 15. 11. 2001, sp. zn. I. ÚS 144/2000 (N 172/24 SbNU 281).

13. Na účely posudzovania, či sa jedná o osobitný platobný prostriedok, na ktorý sa uplatňuje vyňatie z pôsobnosti zákona o platobných službách je relevantné, či osobitný platobný prostriedok v kontexte celého obchodného modelu jeho vydavateľa je jednorazový alebo je možné ho opätovne dopĺňať finančnými prostriedkami.

14. Osobitné platobné prostriedky podľa bodu 1 a 2 sa spravidla dopĺňajú vlastnými finančnými prostriedkami ich držiteľov, pričom osobitné platobné prostriedky podľa bodu 3 spravidla nie je možné dopĺňať vlastnými finančnými prostriedkami držiteľov.

15. NBS odporúča vydavateľom osobitných platobných prostriedkov, aby v rámci nastavenia svojho obchodného modelu uplatňovali vyššie uvedené zásady spôsobom, že ak osobitný platobný prostriedok **nie je** dostatočne **obmedzený**, resp. vznikne potreba jeho **širšej využiteľnosti** vo vzťahu k okruhu určenia konkrétnych tovarov a služieb alebo vo vzťahu k rozšíreniu okruhu priestorov, v ktorých sa dajú používať, je potrebné **požiadat NBS o príslušné povolenie** na poskytovanie platobných služieb alebo na vydávanie elektronických peňazí.

16. Používatelia osobitných platobných prostriedkov by mali byť jednoznačne a zrozumiteľne informovaní o skutočnosti, že používanie osobitných platobných prostriedkov nepodlieha ochrane práv a finančných prostriedkov plynúcich zo zákona o platobných službách, ako aj ochrane práv finančného spotrebiteľa v zmysle zákona o dohľade. Práva a povinnosti vyplývajúce zo zmluvných vzťahov medzi vydavateľmi osobitných platobných prostriedkov a ich klientmi týmto nie sú dotknuté.

17. Vyňatie z pôsobnosti zákona o platobných službách je možné uplatniť výlučne v súlade so zmyslom a účelom nastavenia tohto vyňatia podľa aktuálnej právnej úpravy, berúc do úvahy podmienky slovenského finančného trhu, v zmysle špeciálnej právnej úpravy a v súlade s vyššie uvedenými zásadami, ktoré bude NBS pri posudzovaní jednotlivých obchodných modelov zohľadňovať.

Článok VIII. Záverečné ustanovenia

18. Stanovisko predstavuje právny názor NBS, ktorý sa uplatňuje pri výkone dohľadu nad finančným trhom. Dodržiavanie ustanovení tohto stanoviska prispeje k vyššej úrovni prehľadnosti právnej úpravy v tejto oblasti a k zvýšeniu dôvery vo finančný trh. Nedodržiavanie ustanovení tohto stanoviska, ako aj zákonnej úpravy, môže mať za následok nesprávne nastavenie obchodného modelu vydavateľov, ktoré môže viesť k sankciám, vrátane pokút a iných opatrení zo strany NBS.

19. Toto stanovisko je potrebné vnímať v kontexte platnej právnej úpravy. Ak sa dôsledkom legislatívnych zmien stanú niektoré odkazy na právne záväzné akty Európskej únie alebo všeobecne

záväzné právne predpisy Slovenskej republiky neaktuálne, je potrebné vychádzať z obsahu, resp. zo zmyslu a účelu platnej právnej úpravy.

V Bratislave, dňa 16.9. 2024

RNDr. Martin Budaj, PhD.
riaditeľ odboru finančných technológií a inovácií

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska, september 2024
Odbor finančných technológií a inovácií

Adresa

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
limitovanyposkytovatel@nbs.sk